

Кримінальних кодексів об'єктів кримінально-правової охорони терміном «суспільні відносини». Так, відповідно до частини першої статті 1 КК України, кримінальний закон розглядає в якості основного свого завдання правове забезпечення охорони прав і свобод людини і громадянина, власності, громадського порядку та громадської безпеки, довкілля, конституційного устрою України від злочинних посягань, забезпечення миру і безпеки людства, а також запобігання злочинам. І жодного слова про суспільні відносини. Така ж тенденція спостерігається по всьому змістові Кримінального кодексу України.

Для того щоб усунути виникле протиріччя між описом об'єкта в законі як певних соціальних цінностей та концепції про розгляд його як суспільних відносин, деякі вчені пропонують виділяти матеріальне та формальне визначення об'єкта. В «матеріальному» визначенні об'єкт завжди виступає як суспільні відносини. В «формальному» – об'єктом є те, чому злочинне посягання завдає або може завдати шкоди, або те, на що спрямований, на що посягає злочин [7, с. 25]. У зв'язку із цим було запропоновано розрізняти об'єкт правової охорони та об'єкт посягання [8, с. 138]. Так, дійсно, що всі представлені до цього концепції не є досконалими, і ми вважаємо за доцільне дотримуватися позиції професора Є. Л. Стрельцова, згідно з якою суспільні відносини, що перебували в сфері кримінального права, можуть виступати як об'єктом злочину, так і об'єктом кримінально-правової охорони [9, с. 81].

Суспільні відносини стають об'єктом кримінально-правової охорони відтоді, коли кримінальне право, яке покликано охороняти саме ці суспільні відносини, набуває чинності, тобто вони здобувають таку якість із того моменту, коли кримінальний закон взяв їх під свою охорону.

Поки немає злочинного посягання, суспільні відносини існують як об'єкт кримінально-правової охорони, а вже

після вчинення злочину ці відносини виступають як об'єкт злочину. Між об'єктом злочину і злочинним діянням існує, умовно говорячи, постійний зв'язок: поки немає злочину, злочинних дій – немає і об'єкта злочину, відбувається злочин – з'являється об'єкт цього злочину. Таким чином, об'єкт злочину – це суспільні відносини, охоронювані КК України, на які посягає злочинне діяння [9, с. 81].

У науці кримінального права найбільш поширеною є класифікація об'єктів злочину залежно від ступеня узагальнення суспільних відносин, охоронюваних кримінальним законом, на загальний, родовий, видовий та безпосередній об'єкти [2, с. 60]. Але, як стверджував професор Я. М. Брайнін, саме родовий, видовий та безпосередній об'єкти повинні розглядатися як підстава систематизації злочинів і відповідних кримінально-правових норм, у тому числі і злочинів, передбачених розділом V Кримінального кодексу України [10, с. 106].

Як відомо, загальним об'єктом злочинів, згідно статтею 1 КК України виступає комплекс найбільш важливих, істотних суспільних відносин, які перебувають під охороною Кримінального кодексу: права і свободи людини та громадянина, власність, громадський порядок і громадська безпека, навколишнє середовище, конституційний лад України [11, с. 105].

Щодо родового об'єкта злочину для злочинів проти життя, то академік В. Я. Тацій наголошує, що «під родовим (груповим) об'єктом розуміють об'єкт, який охоплює певне коло тотожних чи однорідних за своєю соціальною і економічною сутністю суспільних відносин, які повинні охоронятися внаслідок цього єдиним комплексом взаємопов'язаних кримінально-правових норм» [11, с. 105].

Саме цю його властивість було покладено в основу побудови Особливої частини Кримінального кодексу, що дозволило законодавцю в цілому правильно об'єднати в межах однієї

людині». Як бачимо, мова йде про заповідання смерті людині, а не особі.

На наше переконання, відповідний розділ Кримінального Кодексу для уникнення розбіжностей слід було назвати «Злочини проти життя і здоров'я людини». Саме так називалася і Постанова Пленуму Верховного Суду України від 1 квітня 1994 року «Про судову практику у справах про злочини проти життя і здоров'я людини» [20].

Стаття присвячена дослідженню поняття життя та здоров'я людини як об'єкту злочину. Здійснено огляд сучасних проблем конструювання даного об'єкту кримінально-правової охорони. Дається авторське розуміння життя та здоров'я як родового об'єкту злочинів, передбачених розділом II КК України. Законодавець ніколи не користувався і не користується при перерахуванні у відповідних статтях Кримінальних кодексів об'єктів кримінально-правової охорони терміном «суспільні відносини». Для того щоб усунути виникле протиріччя між описом об'єкта в законі як певних соціальних цінностей та концепції про розгляд його як суспільних відносин, деякі вчені пропонують виділяти матеріальне та формальне визначення об'єкта. Суспільні відносини стають об'єктом кримінально-правової охорони відтоді, коли кримінальне право, яке покликано охороняти саме ці суспільні відносини, набуває чинності, тобто вони здобувають таку якість із того моменту, коли кримінальний закон взяв їх під свою охорону. Родовим об'єктом для злочинів розділу II Особливої частини Кримінального кодексу України є життя і здоров'я людини. При аналізі родового об'єкту злочинів проти життя суттєве значення має значення має з'ясування співвідношення поняття «особа» і «людина». Поняття «людина» у нормах КК України означає фізичну особу, людину в біологічному значенні цього слова. При цьому КК

України охороняє людину і як біологічну істоту, забороняючи посягання на життя, здоров'я, тілесну та статеву недоторканність, особисту свободу, і як соціальну істоту, особистість – у цьому випадку забезпечується охорона честі та гідності, політичних, соціально-економічних та інших прав і свобод людини. Відповідний розділ Кримінального Кодексу для уникнення розбіжностей слід було назвати «Злочини проти життя і здоров'я людини».

Ключові слова: кримінальне право, родовий об'єкт злочину, життя, здоров'я людини.

Biblenko V. ISSUES OF DETERMINING THE GENERAL OBJECT OF CRIMES AGAINST HUMAN LIFE AND HEALTH

The article is devoted to the study of the concept of life and health as an object of crime. A review of the current problems of designing this object of criminal law protection has been carried out. The author provides an understanding of life and health as a generic object of crime under Section II of the Criminal Code of Ukraine. The legislator has never used and does not use the term “public relations” when listing the objects of criminal law protection in the relevant articles of the Criminal Codes. In order to eliminate the contradiction that has arisen between the description of the object in the law as certain social values and the concept of considering it as social relations, some scientists propose to single out the material and formal definition of the object. Public relations become the object of criminal law protection when criminal law, designed to protect these particular public relations, comes into force, that is, they get such quality from the moment when the criminal law took them under their protection. Ancestral object for crimes of Section II of the Special Part of the Criminal Code of Ukraine is human life and health. In

the analysis of the generic object of crimes against life, the clarification of the relationship between the concepts of "personality" and "person" is of great importance. The concept of "man" in the norms of the Criminal Code of Ukraine means an individual, a person in the biological sense of the word. At the same time, the Criminal Code of Ukraine protects a person as a biological creature, prohibiting encroachment on life, health, bodily and sexual integrity, personal freedom, and as a social creature, personality - in this case protection of honor and dignity, political, socio-economic and other rights and human freedoms. The relevant section of the Criminal Code should be called "Crimes against human life and health".

Keywords: criminal law, generic object of crime, life, human health.

Література:

1. Брайнін Я. М. Основні питання загального вчення про склад злочину. Київ : Видавництво Київського університету, 1964. 191 с.

2. Тацій В. Я. Об'єкт і предмет злочину в кримінальному праві України: Навч. посібник. Харків : УкрЮА, 1994. 75 с.

3. Винокуров В. Н. Причины формирования концепции «объект преступления-общественные отношения» в теории отечественного уголовного права. Российский юридический журнал. 2009. № 5. С. 165–174.

4. Грищук В. К. Кримінальне право України: Загальна частина. Київ : Ін Юре, 2006. 568 с.

5. Гавриш С. Б. Теоретические предпосылки исследования объекта преступлений. Право и политика. 2000. №11. С. 4–15.

6. Кримінальне право України: Загальна частина: Підручник для студентів юрид. спец. вищ. закладів освіти / Бажанов М. І. та ін. ; за ред. М. І. Бажанова, В. В. Сташиса, В. Я. Тація. Київ-Харків : Юрінком Інтер-Право, 2001. 416 с.

7. Музика А. А. Відповідальність за злочини у сфері обігу наркотичних засобів. Київ : Логос, 1998. 324 с.

8. Курс уголовного права: Общая часть: Учебник: в 2 т. / под ред.: Кузнецовой Н. Ф., Тяжкова И. М. Т. 1. Москва : Зерцало, 1999. 592 с.

9. Уголовное право Украины. Общая часть: Учебник / Е. Н. Алиева и др. ; отв. ред. Е. Л. Стрельцов. Харків : Одиссей, 2009. 344 с.

10. Брайнин Я. М. Уголовная ответственность и ее основание в советском уголовном праве. Москва : Юрид. лит., 1963. 275 с.

11. Кримінальне право України: Загальна частина: підручник / Ю. В. Баулін та ін. ; за ред. В. В. Сташиса, В. Я. Тація. 4-е вид., перероб. і допов. Харків : Право, 2010. 456 с.

12. Матузов Н. И. Личность. Права. Демократия: Теоретические проблемы субъективного права. Саратов : Изд-во Саратовского ун-та, 1972. 292 с.

13. Красиков А. Н. Уголовно-правовая охрана прав и свобод человека в России. Саратов : Полиграфист, 1996. 211 с.

14. Бородин С. В. Преступления против жизни : Практическое пособие. Москва : Юрист, 1999. 356 с.

15. Касинюк Л. А. Основы конституционного права Украины. Харків : ТОВ «Одисей», 1997. 160 с.

16. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / Бойко А. М. та ін. ; за ред. М. І. Мельника, М. І. Хавронюка. 7-ме вид., переробл. та доповн. Київ : Юридична думка, 2010. 1288 с.

17. Коржанский Н. И. Квалификация следователем преступлений против личности и собственности: Учебное пособие. Волгоград : Изд-во Волгогр. ВСШ МВД СССР, 1984. 60 с.

18. Кримінальне право України: Особлива частина: підручник / Ю. В. Баулін та ін. ; за ред. В. В. Сташиса, В. Я. Тація. 4-те вид., переробл. і допов. Харків : Право, 2010. 608 с.

19. Бородин С. В. Преступления против жизни. СПб. : Издательство «Юридический центр Пресс», 2003. 467с.

20. Про судову практику в справах про злочини проти життя та здоров'я людини : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 1 квітня 1994 р. № 1. Бюлетень законодавства і юридичної практики України. 1995 р. № 1.

